

tem, non spirituale, idest in animam corpus sensificantem, quod adhuc erat animale, non spirituale, quod egebat cibis, ut per animam viveret. Factus est igitur in animam viventem, idest vitam corpori dantem; tamen per sustentamenta ciborum: & tunc erat corpus mortale, & immortale, quia poterat mori, & poterat non mori. Post peccatum vero factum est mortuum, sicut dicit Apostolus, Rom. VIII. 10. „Corpus propter peccatum mortuum est; idest, necessitatem moriendi in se habet. In resurrectione vero erit spirituale, scilicet agile, & cibus non egens, & immortale: non sicut in statu primo tantum fuit, scilicet quod possit non mori, sed etiam quod non poterit mori. Unde Augustinus super Genes. ad lit. Lib. VI. cap. xxii. & deinceps, „Apostolus ait, loc. cit. Corpus quidem mortuum est propter peccatum. Prius de limo terrae formatum est corpus animale, non spirituale; cum quali resurgemus, & renovabimur a verustate, non in corpus animale, quale fuit, sed in melius, idest spirituale, cum hoc mortale induet immortalitatem, in quam mutandus erat Adam, nisi mortem corporis animalis peccando meruisset. Non enim ait Apostolus: Corpus mortale est propter peccatum; sed mortuum. Illud enim ante peccatum mortale, & immortale erat: quia poterat mori, & non mori. Aliud est autem non posse mori, aliud posse non mori. Ideo factum est per peccatum non mortale, quod erat; sed mortuum, quod non fieret, nisi peccaret: animale enim non est hoc corpus, sicut primi hominis fuit; sed iam deterior est, habet enim necessitatem moriendi. Ecce hic evidenter aperit Augustinus quod corpus hominis ante peccatum, mortale, & immortale fuit; sed non qualiter fieri in resurrectione. De hoc eodem Beda super Genesim, cap. 11. ait: „Non est credendum, ante peccatum ita fuisse mortua corpora nostra, sicut modo: ait enim Apostolus: Corpus propter peccatum mortuum est. Sed licet fuissent animalia, nondum spiritua- lia, non tamen mortua, quae scilicet necesse esset mori.“

Utrum immortalitas quam habuit ante peccatum, esset de conditione naturae, aut ex gratiae beneficio.

Solet hic quaeri, cum primus homo mortale, & immortale corpus habuerit, utrum ex conditione naturae ipsius corporis habuerit utrumque, an alterum beneficium esset gratiae, scilicet immortalitas, idest posse non mori. Ad quod dici potest, quia alterum habebat in natura corporis, idest posse mori, alterum vero, scilicet posse non mori, erat ei ex ligno vitae, scilicet ex dono gratiae. Unde Augustinus super Genes. Lib. VI. cap. xxv. „Quodammodo creatus est homo immortalis, quod erat ei de ligno vitae, non de conditione naturae. Mortalis erat de conditione corporis animalis; immortalis beneficio conditoris. Non enim immortale erat, quod omnino mori non posset: quod non erit, nisi ubi fuerit spirituale.“ Aperte dicit, quod non ex natura, sed ex ligno vitae habebat posse non mori. Propter hoc aliqui dicunt, quod nisi illo ligno uteretur, non semper viveret, quia peccaret. Peccaret enim, si illo ligno non uteretur: quia praecipuum erat ei ut comederet de omni ligno paradisi, nisi de ligno scientiae boni & mali. Sicut ergo peccavit comedendo quod erat prohibitum; ita etiam peccaret, si non comederet quod erat iustum.

Si non foret praecipuum ut de illo ligno ederet, & aliis, & non illo uteretur, an possit non mori.

SED adhuc quaeritur. Si non esset praecipuum ut de ligno vitae ederet, & aliis, & non illo vesceretur, numquid posset non mori? Si semper viveret, non utens illo ligno, non erat ei ex illo ligno posse non mori. Si vero non posset semper vivere, id erat ei ex illo ligno. Aliqui dicunt, quod si non fuisset ei praecipuum vesci de illo ligno, & aliis, & non illo vesceretur, viveret semper; sic determinantes illud quod supra dixit Augustinus, scilicet „erat ei de ligno vitae, non de conditione naturae,“ tantum scilicet, quod si non ex conditione naturae solummodo erat ei, sed etiam ex ligno illo. Aliis autem videtur quod ex ligno vitae erat ei posse non mori, non ex natura. Ideoque enim dicitur potuisse non mori, quia poterat uti illo ligno, de quo edens non moreretur.

Quaestio Augustini, (1) quomodo immortalis factus sit homo.

DE hac vero hominis immortalitate qualis fuerit, (2) Augustinus super Genesim, Lib. III. cap. xxi. quaestionem movens, sic ait: „Quaeritur quomodo immortalis factus sit homo praeter alios animantibus, & quomodo cum illis communem acceperit alimoniam. Sed alia est immortalitas carnis, quam in Adam

(1) Nicolai addit, & Bedae. (2) Nicolai, Augustinus dubius haeret super Genes. Lib. III. cap. xxi. cum ait: „Quomodo autem homo immortalis sit, & acceperit escam cum aliis animalibus herbam pabuli ferentem semen, & lignum fructiferum, difficile est dicere. Si enim peccato mortalis effectus est, utique ante peccatum non indigebat talibus cibis: neque enim posset illud corpus fame corrumpi.“ Et paullo post, „Sed non etiam quisquam dicere audebit, ciborum indigentiam, quibus reficiebatur, nisi mortalibus corporibus esse non posse.“ Itemque Lib. VI. cap. xix. „Solet etiam quaeri, utrum animale corpus prius homini formatum sit quale nunc habemus, an spirituale quale resurgentes habebimus.“ Et cap. xxi. „Quis credat cibos ex arborum pomis decerptos, immortalibus corporibus necessarios esse potuisse? Huc accedit quod ipsa mors hominis quam cum peccato commertuisse, multa divina testimonia colloquuntur, indicat eum sine morte futurum fuisse, nisi peccasset. Quomodo ergo sine morte mortalis? Aut quomodo non mortalis, si corpus animale habebat? &c.“ Beda quoque super Genesim ad illa verba, „Ecce dedi vobis omnem herbam ferentem semen, & universa ligna, &c. similem quaestionem movens sic ait &c. „Hac vero ad marginem. Pro his quae reponimus ex Augustino, editiones praecedentes velut ex illo referebant quae inferius Bedae nomine damus, & quae refert ex illo Glossa ipsa, nec apud Augustinum occurrunt; licet eadem praecedentes editiones notarent ad marginem Lib. III. cap. xxi. quasi ex eo loco sumpta essent, ubi tamen haec tantum quae notamus. Nec vero Beda ex Augustino se sumpsisse indicat, sicut solet, sed simpliciter quasi sua dat, ut in illius commentario videre est.

ac cepimus, alia quam in resurrectione speramus per Christum. Ille factus est homo immortalis, ut posset non mori, si non peccaret; moreretur autem, si peccaret: filii vero resurrectionis nec poterunt ultra peccare, nec mori. Caro nostra non tunc egebit refectione ciborum, quia nulla poterit esse defectio: caro Adae ante peccatum ita immortalis creata est, ut per alimoniam adjuta, esset mortis, & doloris experta. Sic ergo immortalis, & incorruptibilis condita est caro hominis, ut suam immortalitatem, & incorruptionem per observantiam mandatorum Dei custodiret in quibus mandatis hoc continebatur ut de illis lignis concessis manducaret, & ab interdicto abstineret: per horum edulium immortalitatis dona conservaret, donec corporalibus incrementis perductus ad aetatem quae conditori placeret, (3) multiplicaret progeniem: ipso jubente sumeret de ligno vitae, quo perfecte immortalis factus, cibus alimenta ulterius non requireret. „Ecce his verbis videtur (4) Augustinus tradere quod caro primi hominis immortalitatem in se habuerit, quae per alimoniam ciborum conservaretur usque ad tempus suae translationis in melius, quando de ligno vitae comederet, & fieret omnino immortalis, ita ut non posset mori.

Quod ex praedictis consequi videtur hominem (5) de natura suae conditionis aliquo modo fuisse immortalem, sed non omnino fieri immortalis, nisi participato ligno vitae.

Idem aliqui dicunt, quod immortalitatem de natura habebat: quae poterat non mori, quae aliorum lignorum estu poterat conservari, sed non poterat consummari, nisi per assumptionem ligni vitae, quod videtur Augustinus sentire super Genes. Lib. VIII. cap. v. dicens: „Hoc quoque addo, talem cibum illam arborem praestitisse, quo corpus hominis stabili sanitate firmaretur, non sicut ex alio cibo; sed inspiratione salubritatis occultata.“ Hic innuere videtur quod cum aliis cibis posset corpus sustentari & hoc cibo indeficienti sanitate firmaretur. Ex quo consequi videtur quod sicut in natura sua habuit mortalitatem, quandam scilicet aptitudinem moriendi, ita aliquam immortalitatem in natura sua habuerit, idest aptitudinem quamdam, qua poterat non mori cibus adjutus; sed si persistisset immortalitatis perfectio, esset ei de ligno vitae. Sed qui hoc tradunt, quomodo superiora Augustini verba, quibus dicit, quod erat immortalis ex ligno vitae, huic sententiae non contradicant, diligenter inquirant.

DIVISIO TEXTUS.

Determinata superius institutione humanae naturae quantum ad utrumque sexum, hic prosequitur conditiones naturae institutae quantum ad primum statum sui. Dividitur autem in partes duas. In prima determinat ea quae pertinent ad conservationem individui in esse per immortalitatem; in secunda ea quae pertinent etiam ad multiplicationem speciei per generationem, xx. dist. ibi: „Post haec videndum est, qualiter primi parentes, si non peccassent, filios procreassent. Prima in duas. In prima ostendit immortalitatem hominis quantum ad primum statum; in secunda inquirit causam, & modum ejus, ibi: Solet hic quaeri, cum homo primus mortale, & immortale corpus habuerit, utrum ex conditione naturae habuerit utrumque, an alterum beneficium esset gratiae? Circa primum tria facit. Primo manifestat intentionem; secundo proponit hominis immortalitatem, ibi: „Primitus ergo homo secundum naturam corporis terreni immortalis fuit quodammodo; tertio manifestat differentiam illius primi status ad duos status sequentes, ibi: „In primo statu fuit corpus hominis animale.“

QUAESTIO I.

HIC quaeruntur quinque. Primo. De immortalitate hominis secundum animam. Secundo. Utrum homo in statu innocentiae fuerit immortalis secundum corpus. Tertio. Utrum fuerit impassibilis. Quarto. Supposito quod sic, utrum illa immortalitas, & impassibilitas fuerit per naturam, vel per gratiam. Quinto. Utrum illa immortalitas sit eadem cum immortalitate resurgentium.

ARTICULUS I.

Utrum anima hominis corrumpatur ad corruptionem corporis.

I. P. quaest. LXXV. art. 6. & II. contra Gent. c. LXXIX. LXXX. LXXXI. & quodl. vi.

AD primum sic proceditur. Videtur quod anima hominis corrupto corpore corrumpatur. Primo per hoc quod habetur Eccl. 11. 19. Unus est interitus hominis, & iumentorum. Sed iumenta simul in corpore, & in anima intereunt. Ergo videtur quod etiam homo.

(3) Nicolai: multiplicata progenie, ipso &c. (4) Idem omittit Augustinus, (5) Al. de naturae suae conditione. Ex EDIT. P. NICOL. (a) Sive Bedae, ut supra.

Præterea. Differentia superiores participant uniformiter ab his quæ conveniunt in aliquo inferiori; sicut omne animal æqualiter se habet, ut dicatur corporeum. Sed incorruptibile, & corruptibile sunt differentia entis. Ergo eodem modo conveniunt omnibus quæ sunt in aliquo determinato genere. Sed in omnibus animalibus accidit corruptio per hoc quod forma eorum in non ens secedit. Ergo videtur quod similiter in hominibus.

Præterea. Quorumcumque est unum esse, non potest corrumpi unum sine corruptione alterius, cum corruptio sit mutatio de esse in non esse. Sed formæ, & materiæ est unum esse, cum esse debeat composito, quod ex utroque resultat. Ergo non potest esse corruptio materiæ sine corruptione formæ. Sed anima est forma corporis, ut in II. de Anima (text. vi.) habetur. Ergo corruptio corporis etiam anima corrumpitur.

Si dicatur, quod anima etiam est forma, & substantia, & post mortem non manet, in quantum est forma, sed in quantum est substantia; contra. Aut anima est forma per essentiam suam, aut per aliquid quod accidens suum. Si primo modo, ergo cum unius rei non sint plures essentia, si anima post mortem non manet, in quantum est forma, essentia sua penitus anihilabitur. Si autem secundo modo, cum ex anima & corpore non constituatur unum quod est homo, nisi in quantum anima est forma corporis, sequeretur quod homo sit ens per accidens, & non significet aliquid in prædicamento substantiæ: quod est valde absurdum. Ergo videtur quod post mortem nullo modo anima remaneat.

Præterea. Ut in I. Coeli & mundi (cap. xii.) probat Philosophus, impossibile est quod aliquid habeat virtutem ad essendum semper, quod non semper fuit: quia virtus quæ est ad hoc, ut sit semper, determinatur ad tempus infinitum; & quod in tempore infinito potest esse, non habet virtutem, determinatam ad hoc ut quandoque sit, & quandoque non sit; quod invenitur in omni eo quod esse cepit. Sed anima rationalis non semper fuit, quinimo cum corpore incepit. Ergo nec semper erit, sed cum corpore finietur.

Præterea. Cum nulla sit substantia sine propria operatione, ut Damascenus dicit (de Fide orth. Lib. II. cap. xxvii.) impossibile est animam separari a corpore, si in omni operatione sua indiget corpore. Sed in intelligendo corpore indiget: quia non est intelligere sine phantasmate ut in I. & III. de Anima (text. xxxix.) dicitur: & huiusmodi intelligere corrumpitur corrupto corpore, ut in I. de Anima dicitur: de aliis etiam operationibus eius planum est quod sine corpore non exercentur. Ergo animam a corpore separatam remanere est impossibile.

Præterea. Omne quod est ex nihilo, ut Damascenus dicit (de Fide orth. Lib. II. cap. lvi.) veritabile est in nihil. Sed anima, cum sit creatura, ex nihilo est. Ergo videtur quod in nihil veritabilis sit; & ita est corruptibilis.

In contrarium est quod dicit Philosophus in II. de Anima (text. xxi.) quod reliquum animæ, scilicet intellectus, separatur ab aliis partibus animæ, sicut perpetuum a corruptibili; & in I. de Anima, text. lxxv. quod intellectus videtur substantia quædam esse, & non corrumpi: non enim corrumpitur per se, cum etiam inferiores vires (ut sensitivæ; de quibus minus videtur) debilitentur tantum ex indisposi-

(1) Al. locum.

tionem organorum: nec etiam per accidens, cum non sit forma super aliud delata; sed substantia quædam per se subsistens.

Præterea. In X. Ethic. cap. vii. Philosophus probat felicitatem contemplativam activam digniorem esse, quia est diuturnior. Sed felicitas activa extenditur usque ad terminum huius corporalis vitæ. Ergo contemplativa remanet etiam post hanc vitam. Non autem in corpore. Ergo in anima.

Præterea. Ad Deum pertinet habere curam, & providentiam de omnibus quæ in mundo fiunt, & præcipue de his quæ circa homines geruntur, & præcipue circa bonos, & qui sunt Deo simillimi, ut habetur ex verbis Philosophi X. Ethicorum (cap. vii.) quod homo sapiens est Deo simillimus, & sibi amatissimus. Sed non potest esse sine iniustitia provisoris, & gubernatis, ut mali non puniantur, & boni non præmiantur. Cum ergo iniustitia in Deum cadere non possit, oportet omne malum puniri, & omne bonum præmiari. Hoc autem in vita ista non contingit, cum frequenter bona malis eveniant, & è converso. Ergo videtur quod hoc erit post hanc vitam.

Præterea. Ut in III. de Anima, text. vi. Philosophus dicit, anima est locus specierum. Sed locus conservat (1) locatum. Ergo si similitudo bona est, oportet quod in anima intellectiva, de qua loquitur, species intelligibiles conserventur. Sed intellectus potest intelligere præsentibus intelligibilibus, sicut sensus sentire præsentibus sensibilibus. Ergo anima potest per se in actum intelligendi, sine hoc quod aliquid a corpore accipiat; & ita videtur quod sine corpore esse possit, ex regula quam Aristoteles in principio de Anima, text. xii. & xiii. ponit, quod si anima habet operationem propriam sine corpore, est separabilis.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod circa hoc quatuor sunt positiones.

Prima fuit antiquorum naturalium, qui intellectum a sensu non discernabant: unde sicut operatio sensus dependet a corpore; ita etiam ponebant intellectus operationem ex corpore dependere, & animam intellectivam consequi naturam corporalem; unde quidam ponebant animam esse ignem, quidam vaporem, quidam harmoniam, & sic de aliis, secundum quod tantum sensus, & motus animalium considerabant: & ideo secundum eos necessarium fuit ponere animam post corpus non remanere. Hanc autem opinionem Aristoteles, I. de Anima vii. text. sufficienter infringit, ostendens intellectum habere esse absolutum, non dependere a corpore: propter quod dicitur non esse actus corporis, & ab Avicenna, de Anima part. v. cap. i. dicitur non esse forma submersa in materia: & in Libro de Causis (prop. xxvii.) dicitur non esse super corpus delata. Huius autem probationis medium sumitur ex parte operationis eius. Cum enim operatio non possit esse nisi rei per se existentis, oportet illud quod per se habet operationem absolutam, etiam esse absolutum per se habere. Operatio autem intellectus est ipsius absolute, sine hoc quod in hac operatione aliquid organum corporale communicet: quod patet præcipue ex tribus. Primo quia hæc operatio est omnium formarum corporalium sicut objectorum:

unde oportet illud principium cuius est hæc operatio, ab omni forma corporali absolutum esse. Secundo quia intelligere est universalium; in organo autem corporali recipi non possunt nisi intentiones individuatæ. Tertio quia intellectus intelligit se; quod non contingit in aliqua virtute, cuius operatio sit per organum corporale: cuius ratio est, quia secundum Avicennam, de Anima part. ii. cap. ii. cuiuslibet virtutis operantis per organum corporale, oportet ut organum sit medium inter ipsam & objectum eius. Vistus enim nihil cognoscit nisi illud cuius species potest fieri in pupilla. Unde cum non sit possibile ut organum corporale cadat medium inter virtutem aliquam & ipsam essentiam virtutis, non erit possibile ut aliqua virtus operans mediante organo corporali cognoscat seipsam. Et hæc probatio tangitur in Libro de Causis in illa Propositione xv. *Omnis sciens qui scit essentiam suam, est rediens ad essentiam suam reditio completa.* Et dicitur redire complete ad essentiam, ut ibi Commentator exponit, cuius essentia est fixa stans, non super aliud delata. Ex quibus omnibus patet quod anima intellectiva habet esse absolutum, non dependens ad corpus: unde corrupto corpore non corrumpitur.

Secunda fuit Pythagoræ, & Platonis, qui videntes incorruptionem animæ, erraverunt in hoc quod posuerunt animas de corpore in corpus transire. Et hanc positionem improbat Philosophus in I. de Anima (text. lxi.) ostendens quod anima est forma corporis, & motor eius. Oportet autem ut determinatæ formæ determinatam materia debeat, & determinato motori determinatum organum, sicut qualibet ars in agente utitur propriis instrumentis; unde hæc anima non potest esse forma, & motor, nisi huius corporis.

Tertia positio est eorum qui dicunt, animam intellectivam secundum quid corruptibilem esse, & secundum quid incorruptibilem: quia secundum hoc quod de anima est huic corpori proprium, corrumpitur corrupto corpore; secundum autem id quod omnibus est commune, incorruptibilis est. Ponunt enim (2) intellectum esse unum in substantia omnium: quidam agentem, & quidam possibilem, ut supra dictum est, dist. xvii. & hunc esse substantiam incorruptibilem, & in nobis non esse nisi phantasmata illustrata lumine intellectus agentis, & moventia intellectum possibilem, quibus intelligentes sumus, secundum quod per ea continuamur intellectui separato. Ex quo sequitur quod si id quod est proprium, destruitur, tantum commune remanente, ex omnibus animabus humanis una tantum substantia remaneat, dissolutis corporibus. Hæc autem positio quibus rationibus innitatur, & quomodo improbari possit, supra dictum est xvii. dist.

Quarta positio est quam fides nostra tenet, quod anima intellectiva sit substantia non dependens ex corpore, & quod sint plures intellectivæ substantiæ secundum corporum multitudinem, & quod destructis corporibus remanent separatæ, non in alia corpora transeunt, sed in resurrectione idem corpus numero quod deposuerat unaquæque assumat.

Ad primum ergo dicendum, quod Salomon ibi loquitur more concionatoris, assumens in se diversorum hominum sententias, & sapientum, & stultorum, ut in fine omnibus appareat quæ sit verior sententia: unde concludit quasi sententiam profertens, dicens, cap. xii. & 13. *Finem loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, & mandata eius obser-*

va. Et hoc est unum ex illis quæ ab eo in persona stultorum inducuntur.

Ad secundum dicendum, quod corruptio invenitur in omnibus corruptibilibus secundum unam rationem communem, quantum ad id quod per se corruptioni convenit: sed non quantum ad id quod accidit ei. Cum enim corruptio sit proprie compositi transmutatio de esse in non esse, hoc per se ad corruptionem pertinet ut compositum esse desistat: & quia compositum habet esse ex conjunctione formæ ad materiam, ideo divisio formæ à tali materia invenitur in qualibet corruptione; sed quod forma in nihil cedat, vel non, hoc corruptioni accidit ex ratione propria huius formæ vel illius. Si enim sit forma talis cuius esse sit absolutum, & non dependens, in cuius esse participationem materia adducitur, ex hoc quod perficitur tali forma, contingit ut ex defectu materiæ compositum huiusmodi esse amittat, secundum hoc quod improporionata ad ipsum efficitur; & tamen ipsa forma remanet in suo esse, & sic destructio est compositi, forma remanente. Si vero forma non habeat esse absolutum, in quo subsistat, sed sit per esse compositi, tunc ex quo compositum desinit esse, oportet quod forma etiam esse amittat, & per accidens corrumpatur.

Ad tertium dicendum, quod, sicut dicit Commentator in III. ad Anima (disput. i. in solut. ultimi dubii) intellectus non eodem modo dicitur forma cum aliis formis materialibus: quod quantum ad hoc dico verum esse, licet ipse aliud intendat, quod anima cum habeat esse absolutum, ut eius operatio ostendit, non habet esse per esse compositi, quin potius compositum per esse eius: & ideo corrupto corpore non corrumpitur per accidens anima, sicut aliæ formæ, quæ non sunt nisi per esse compositi, nec aliquam operationem habent nisi mediante materia.

Ad quartum dicendum, quod anima rationalis præter alias formas dicitur esse substantia, & hoc aliquid, secundum quod habet esse absolutum; & quod dicitur, quod anima potest dupliciter considerari, scilicet secundum quod est substantia, & secundum quod est forma, non est intelligendum quantum ad diversa quæ in ipsa sunt, quasi aliud sit essentia sua, & aliud ipsam esse formam, ut sic esse formam accidat sibi, sicut color corpori; sed distinctio accipitur secundum eius diversam considerationem: non enim ex hoc quod est forma, habet quod post corpus remaneat, sed ex hoc quod habet esse absolutum, ut substantia subsistens: sicut etiam homo non habet quod intelligat ex hoc quod est animal, sed ex hoc quod est rationalis; quamvis utrumque sit sibi essenziale.

Ad quintum dicendum, quod ex ratione illa non plus probatur quam hoc, scilicet quod id quod habet virtutem ad hoc ut sit semper, dum habet illam virtutem, non terminat esse suum ad aliquod tempus ante, vel post; quasi non potuerit per hanc virtutem plus quam certo tempore durasse: & hoc etiam in anima verum est, quia per virtutem quam modo habet, potuisset per mille millia annorum durasse. Sed quia hanc virtutem à se non habet, sed ab alio, tunc ex hac virtute incepit sua duratio quando hæc virtus data est sibi.

Ad sextum dicendum, quod intelligere cum aliquo, vel sine aliquo dicitur dupliciter. Vel hoc modo quo dicitur etiam intelligatur esse particeps operationis,

(2) Scilicet intellectum esse unum in omnibus quantum ad substantiam.

nis, sicut organum virtutis visivæ simul cum virtute visiva videt, quia videre est compositum; & sic intellectus omnino sine corpore intelligit, quia hæc operatio non perficitur mediante organo corporali: vel ita quod illud sit objectum operationis, sicut visus non potest videre sine colore; & hoc modo etiam intellectus in statu viæ non potest intelligere sine phantasmate, quod se habet ad intellectum sicut color ad visum, ut Philosophus in III. de Anima, text. xxx. dicit. Et ex hoc non ostenditur quod anima intellectiva habeat esse dependens ad corpus, cum operatio egrediatur ab ipsa absolute. Sed post mortem alium modum intelligendi habebit, de quo locus erit inquirendi in fine quarti (Libri.)

Ad septimum dicendum, quod veritabilis in nihil, nihil aliud ponit in creatura quam dependentiam esse ejus ad principium à quo esse habet; adeo quod si influentia ejus cessaret, quælibet creatura esse desisteret. Sed ex hoc non potest corruptibilis dici, ut in I. Lib. dictum est distinct. viii.

ARTICULUS II.

Utrum homo in primo statu habuerit necessitatem moriendi.

I. P. quæst. xcvi. art. 1.

1. **A**D secundum sic proceditur. Videtur quod homo in primo statu habuit necessitatem moriendi secundum corpus. Quidquid enim sequitur ex necessitate materię, est necessarium necessitate absoluta, ut in II. Physic. text. lxxxviii. habetur. Sed corruptio compositi ex contrariis sequitur ex necessitate materię. Ergo corpus hominis, quod ex contrariis compositum erat, simpliciter & absolute erat necesse corrumpi.

2. Præterea. Quod est corruptibile secundum partem, est etiam secundum totum dissolubile. Sed corpus hominis in primo statu secundum aliquam partem dissolubile erat: alias cibo non uteretur (præcipue quia est formatus in perfecta quantitate) cum nutrimentum sit ad restaurationem deperditi. Ergo videtur quod etiam totum corpus dissolubile foret.

3. Præterea. Ut in V. Metaph. text. vi. dicitur, necessitas cibi est de illis sine quibus non potest esse vita. Sed homo in primo statu habebat vitam cibi indigentem, ut in littera dicitur. Ergo sine cibo vivere non potuisset; & ita videtur quod, quantum in se erat, necessitate mortis haberet.

4. Præterea. Ea quæ differunt secundum genus, non sunt transmutabilia invicem. Sed corruptibile, & incorruptibile sunt hujusmodi, ut in X. Metaph. text. xxvi. dicitur. Ergo non potest esse ut homo, qui nunc est corruptibilis, prius fuerit incorruptibilis.

5. Præterea. Mortale est una de differentiis constitutivis hominis. Sed, ut in VIII. Metaph. text. x. dicitur, qualibet differentia appositæ, vel amotæ, fit alia species, sicut etiam numerus per additionem, & subtractionem unitatis. Ergo si homo ante peccatum fuisset immortalis, fuisset alterius speciei: quod est inconveniens.

Sed contra. Apostolus Rom. vi. 23. dicit: *Stipendium peccati mors*. Ergo homo ante peccatum mor-

(1) *Idest* veritabilis in nihil superius dicta. (2) *Idest* aliqua re, qua illi defectui subveniri non possit; vel cibo, per quem &c.

tuus non fuisset. Idem potest haberi ex hoc quod dicitur Sapient. i. 13. *Deus mortem non fecit... sed impiis manibus, & verbis accerserunt illam.*

Præterea. Pœna non præcedit culpam. Sed mors est maxima pœnarum: unde à Philosopho finis terribilium dicitur in III. Ethic. cap. ix. vel xiv. Ergo ante peccatum mortuus non fuisset.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod, ut ex II. Phys. (text. lxxxix.) habetur, ea quæ sunt ad finem, instituantur secundum rationem finis, ut patet præcipue in artificialibus. Cum ergo homo institutus esset ad finem beatitudinis excedentis omnem facultatem humanæ naturæ, oportuit quod in ipsa sui institutione aliquid sibi collatum fuerit supra facultatem principiorum naturalium. Ex principiis autem naturalibus esse perpetuum habere non potest, cum ex contrariis componatur, quod est causa corruptionis in rebus, cum forma materiam perficiat secundum ejus capacitatem. Unde hoc sibi supra conditionem naturæ suæ collatum fuit ut anima quæ in tam nobilem finem ordinabatur, secundum potestatem suam, supra communem naturæ ordinem, quo materia recipit esse secundum sui conditionem, esse perpetuum materiæ communicaret. Et quia hæc potestas animæ super corpus consequeretur ex ordinatione ejus in finem, non poterat impediri ejus effectus, nisi per deordinationem ejus à fine, quæ sine peccato esse non poterat: & quia peccare poterat, libero arbitrio nondum in justitia confirmato, poterat impediri ejus effectus, ut morte esse perpetuum interciperetur: & ideo quodammodo erat mortalis, in quantum poterat mori, & quodammodo immortalis, in quantum poterat non mori. Sed potentia moriendi non poterat reduci statim in actum, nisi præcedente immutatione animæ secundum actum peccati: ideo simpliciter dicens erat homo in statu illo immortalis, & mortalis non nisi secundum quid, scilicet si peccaret: quia, ut in IX. Metaph. (text. xii.) dicitur, illud dicitur simpliciter esse in potentia ad aliquid quod potest statim reduci in actum uno motore: sicut non dicimus, quod ex terra possit fieri statua, sed ex cupro, quamvis ex terra fiat cuprum.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procederet, si compositum esse recepisset secundum conditionem materię, & non secundum potestatem formæ, cujus esse perpetuum est: & hoc idem animæ in principio, super communem naturæ cursum, collatum est.

Ad secundum dicendum, quod quidam dicunt, quod nulla dissolutio, vel perditio facta fuisset in corpore Adæ, & cibus ab eo non sumebatur ad restaurationem deperditi, sed contra hunc defectum communem omni creaturæ, qui est veritabilis in nihil. Sed hoc ridiculum videtur: quia secundum hoc etiam corpora cælestia cibi indigerent, & etiam in corpore substantiæ: nec contra hunc defectum per cibos subvenitur, ut vel tollatur dependentia sui esse (1) per cibum, vel saltem minuatur. Irrationabile autem est quod indigerit propter defectum aliquem, (2) propter quem illi defectui subveniri non possit. Et ideo dicendum est, quod cibus sumebatur ad restaurationem deperditi, & ad augmentum corporis in quantitate perfecta, & ad multiplicationem speciei

per viam seminalem, secundum quod nutritiva augmentativa, & vegetativa deservire dicitur: & ideo oportet ponere quod aliqua particularis deperditio in corpore Adæ fieret; non tamen poterat subsequi dissolutio in toto propter virtutem regitvam corporis, quæ erat ex parte animæ, ut dictum est: sicut etiam in partibus mundi contingit elementorum in partibus corruptionem fieri; non autem in toto contingit elementa corrumpi, ex eo quod inferiorum corporum ordo virtute superiorum conservatur.

Ad tertium dicendum, quod si Adam non comedisset, moreretur: nec tamen mori poterat ante peccatum, quia hoc ipsum quod erat non comedere tempore determinato, fuisset sibi peccatum: tum quia erat contra præceptum divinitus promulgatum, quo præceptum erat sibi ut de omni ligno paradisi comederet, Genes. ii. tum quia non existente præcepto, foret contra legem naturaliter insitam. Tempus autem determinatum comedendi non per experientiam defectus cognovisset, sed iudicio rationis.

Ad quartum dicendum, quod impossibile est quod de corruptibili in incorruptibile transmutatio fiat, vel e contrario, si sumantur ut opposita, idest supra eadem principia fundata. Incorruptibilitas autem illa quam primus homo habuit, non fuit in principiis naturæ fundata, sed in virtute animæ divinitus concessa: & ideo quando naturæ suæ derelictus est, mortem quam in natura sua habebat, necesse fuit in actum exire, quæ quidem dictæ immortalitati opposita non erat.

Unde patet responsio ad quintum: quia illa immortalitas principia naturæ, in quibus consistit mortalitas, non tollebat: unde nulla differentia constitutiva diminuitur: dicebatur enim homo tunc mortalis, prout mortale est differentia ejus, secundum quod ex conditione naturæ suæ mortem habuit.

ARTICULUS III.

Utrum corpus Adæ fuerit passibile.

I. P. quæst. xcvi. art. 2.

1. **A**D tertium sic proceditur. Videtur quod corpus Adæ fuerit passibile. Sentire enim, secundum Philosophum, III. de Anima text. iiii. quoddam pati est. Sed Adam habuit corpus sensibile. Ergo & passibile.

2. Præterea. Corpora superiora sunt causa motuum in inferioribus corporibus. Sed corpus Adæ aliquo modo mutabile erat, ad minus secundum augmentum. Ergo erat receptivum impressionum superiorum corporum. Sed recipere impressionem agentis est pati. Ergo habuit corpus passibile.

3. Præterea. Somnus est passio quædam, & immobilis organorum sensibilium, ut Philosophus ostendit, de somno & vig. lect. i. Sed Adam in primo statu dormivisset: unde Genes. ii. impissus in eo sopor à Domino dicitur. Ergo corpus passibile habebat.

4. Præterea. Augmentum sine alteratione esse non potest, nec alteratio sine passione, ut I. de generatione, lect. xvi. & text. comm. xxxviii. dicitur. Sed corpus Adæ erat augmentabile. Ergo & alterabile, & passibile.

5. Præterea. Omne molle obvians duro, oportet quod cedat sibi. Sed Adam habuit in carne sua mol-

In II. Sent. Tom. II.

(1) *Fortè* passionibus. (2) *Al.* non natura.

litiem. Ergo ab aliquo corpore duro, ut securi, scari potuisset; similiter etiam urii, ut dicitur, ab excellenti calido; & sic de omnibus aliis (1) passibilibus corporalibus.

Sed contra. Omnis passio magis facta abijcit à substantia, ut dicit Philosophus, VI. Topicor. cap. ii. Sed quod abijcitur à substantia, est via in corruptionem. Ergo cum corpus Adæ fuerit incorruptibile, non potuit simul esse passibile.

Præterea. Cum semper patiens sit ignobilis agente, passio aliquem defectum importat in patiente. Sed corpus Adæ nulli defectui subijci poterat. Ergo passibile non erat.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod pati dicitur dupliciter: uno modo communiter, alio modo proprie. Communiter dicitur pati quidquid recipit aliquid quocumque modo: & sic cum omne recipiens careat eo quod recipit, & sit in potentia ad illud, & e contrario omne quod est in potentia ad aliquid, sit receptivum alicujus; à tali passibilitate nihil absoluitur, nisi illud quod est actus purus, scilicet Deus: omnis enim creatura passibilis dici potest, secundum quod alicujus perfectionis receptibilis est. Sed quia illud quod perfectionem recipit, non proprie dicitur passum, vel alteratum, sed magis perfectum, ut in VII. Phys. text. com. xvi. dicitur; ideo proprie dicitur pati, secundum quod passio sequitur alterationem, qua aliquid transmutatur ab eo quod est sibi secundum naturam; sicut si aqua calefiat, vel aer inspissetur, & si corpus animalis infirmetur, non autem si sanetur. Primo ergo modo accepta passione, corpus Adæ passibile erat; sed secundo modo accepta, tunc dicendum est, corpus ejus fuisse passibile secundum quid, scilicet si peccaret, & impassibile simpliciter, sicut de mortali, & immortalis dictum est, supra art. 2. in cor.

Ad primum ergo dicendum, quod duplex est passio. Una quæ sequitur actionem naturæ, quando scilicet species agentis recipitur in patiente secundum esse materiale, sicut quando aqua calefit ab igne. Alia quæ sequitur actionem quæ est per modum animæ, quando scilicet species agentis recipitur in patiente secundum esse spirituale, ut intentio quædam, secundum quem modum res habet esse in anima, sicut species lapidis recipitur in pupilla; & talis passio semper est ad perfectionem patientis: unde talem passionem non excludimus à corpore Adæ.

Ad secundum dicendum, quod cum motus superiorum corporum sit ut vita quædam, (2) quæ inest natura existentibus omnibus, ut in VIII. Physic. text. com. i. dicitur, passio illa secundum quam corpora inferiora superiorum impressionem recipiunt, est ad perfectionem, & conservationem eorum: unde nec etiam talis passio à corpore Adæ excluditur.

Ad tertium dicendum, quod secundum quosdam, homo in primo statu non dormivisset. Sed quia hoc ratione, vel auctoritate firmari non potest, probabilius videtur ut ex quo vitam animale habebat, ea quæ talem vitam consequuntur, sibi non deessent. Somnus autem quandoque convenit ex causa naturali, sicut ex vaporazione alimentii, vel ex humiditate cerebri, ut in prima ætate; & sic videtur utraque de causa potuisse esse somnum in primo statu: quandoque vero ex causa innaturali, sicut ex labore, aut

Aa

agri-